

ประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ฉบับที่ D39 7 ส.ค. 68		วิทยาลัยการทัพบก
ประเด็น รางวัลโนเบล สันติภาพ	ห้ามกับรางวัลโนเบลสันติภาพ: ความยุติธรรม หรือการเมือง	
ประเด็นสำคัญ	- ข้อมูลเบื้องต้นของรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพ - กรอบทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ: สันติภาพในสายตาของใคร - ผลลัพธ์ทางการทูต: สันติภาพเชิงลบหรือเชิงบวก - บทบาทของบุคคลในเวทีระหว่างประเทศ: ผู้นำที่ลดแรงต้านหรือสร้างความแตกแยก - ความชอบธรรมและคุณค่าของรางวัล: จริยธรรมเหนือผลประโยชน์ - การเมืองของรางวัลโนเบล: สงครามเชิงสัญลักษณ์ - บทเรียนจากอดีต: เมื่อรางวัลมาก่อนผลลัพธ์	

ความสำเร็จที่ประธานาธิบดี ทรัมป์ มีส่วนร่วมในการเจรจาหยุดยิงที่มาเลเซีย จากความตึงเครียดกรณีข้อพิพาท ไทย-กัมพูชา นั้น ทรัมป์ กล่าวว่า “การยุติสงครามครั้งนี้ เราได้ช่วยชีวิตผู้คนนับพัน ผมได้สั่งการให้ทีมเจรจาการค้าของผมเริ่มต้นการเจรจาการค้าใหม่อีกครั้ง ตอนนั้นผมได้ยุติสงครามมาแล้วหลายครั้งในเวลาเพียงหกเดือน ผมภูมิใจที่ได้เป็นประธานาธิบดีแห่งสันติภาพ” (I’m proud to be the President of PEACE) ความสำเร็จนี้เชื่อมโยงกับกระแสที่ว่า ประธานาธิบดีทรัมป์ ประสงค์จะได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพในโอกาสข้างหน้า ซึ่งก่อนหน้านี้มีประเทศ ปากีสถาน อิสราเอล และล่าสุด กัมพูชา ที่ได้เสนอชื่อ ประธานาธิบดี ทรัมป์ ในการเข้าชิงรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพ

รางวัลโนเบลสันติภาพถือเป็นรางวัลสูงสุดในแวดวงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่สะท้อนถึงความพยายามของบุคคลหรือองค์กรในการส่งเสริมสันติภาพโลกอย่างแท้จริง รางวัลโนเบลสันติภาพ (Nobel Peace Prize) คือหนึ่งในหกรางวัลที่จัดตั้งขึ้นตามพินัยกรรมของ อัลเฟรด โนเบล (Alfred Nobel) นักวิทยาศาสตร์และนักธุรกิจผู้มั่งคั่งชาวสวีเดน ผู้เป็นเจ้าของสิทธิบัตรไดนาไมต์ โดยแบ่งรางวัลโนเบลได้ดังนี้ 1.รางวัลโนเบลสาขาสรีรวิทยาหรือการแพทย์ 2. ฟิสิกส์ 3. เคมี 4. วรรณกรรม 5. สันติภาพ, และ 6. รางวัลที่ระลึกถึงอัลเฟรด โนเบล ในสาขาเศรษฐศาสตร์ ซึ่งจัดมอบโดยธนาคารแห่งประเทศสวีเดน (Sveriges Riksbank)

ผู้ที่ได้รับรางวัลจะต้อง “เป็นบุคคลผู้มีคุณูปการอย่างใหญ่หลวงที่สุดต่อมนุษยชาติ ในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา” ซึ่งข้อกำหนดนี้เป็นไปตามที่อัลเฟรด โนเบล ผู้ก่อตั้งกองทุนรางวัลโนเบล ได้ระบุเอาไว้ในพินัยกรรมของเขา

สำหรับคุณสมบัติของผู้ที่จะได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพนั้น “จะต้องเป็นบุคคลผู้ทำคุณประโยชน์มากที่สุดหรือดีที่สุด เพื่อพัฒนาความเป็นมิตรไมตรีระหว่างชาติต่าง ๆ ปรองดองให้ยุบเลิกหรือลดระดับกำลังทหารประจำการ รวมทั้งส่งเสริมและก่อตั้งกระบวนการความร่วมมือเพื่อสันติภาพ”

การที่ชื่อของโดนัลด์ ทรัมป์ ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา ถูกเสนอชื่อเข้าชิงรางวัลนี้หลายครั้งระหว่างดำรงตำแหน่ง กลายเป็นประเด็นที่ก่อให้เกิดการถกเถียงอย่างกว้างขวางในหมู่นักการทูต นักวิชาการ และสื่อมวลชนทั่วโลก

กรอบทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ: สันติภาพในสายตาของใคร

ในโลกของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ “สันติภาพ” มิได้มีความหมายเดียว หากแต่แปรเปลี่ยนไป

ตามกรอบคิดของแต่ละทฤษฎี การพิจารณาบทบาทของโดนัลด์ ทรัมป์ ต่อสันติภาพโลกจึงต้องอาศัยมุมมองทางทฤษฎีที่หลากหลาย เพื่อทำความเข้าใจว่า เหตุใดผู้นำที่ใช้วาทกรรมก้าวร้าว ต่อต้านพหุภาคี และเดินบนเส้นทางแห่งผลประโยชน์ชาติอย่างแข็งกร้าว จึงยังมิได้รับรางวัลโนเบลสันติภาพ หากมองผ่านกรอบ

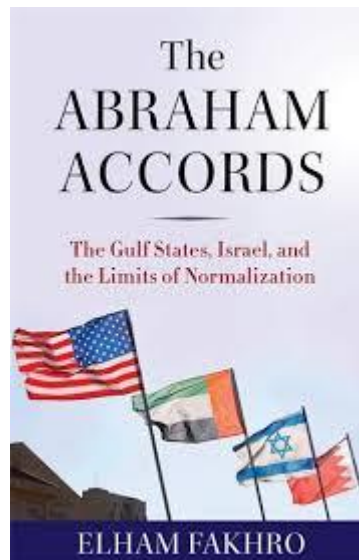
ความคิดแบบ**สัจนิยม (Realism)** ทฤษฎีนี้เชื่อว่ารัฐมีเป้าหมายหลักคือการแสวงหาผลประโยชน์แห่งชาติ ความมั่นคง และอำนาจ การรักษาสันติภาพในโลกที่เต็มไปด้วยภัยคุกคามจึงต้องอาศัยการถ่วงดุลและการป้องปราม ทรัมป์ในฐานะผู้นำที่ใช้ยุทธศาสตร์ “America First” จึงมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับแนวคิดนี้ ไม่ว่าจะเป็นการข่มขู่ด้วยกำลังทางเศรษฐกิจ การกีดกันทางการค้า หรือการถอนตัวจากพันธกรณีระหว่างประเทศ เช่น ข้อตกลงปารีสว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและข้อตกลงนิวเคลียร์กับอิหร่าน ทั้งหมดนี้เกิดขึ้นภายใต้กรอบความคิดว่า การสร้างความแข็งแกร่งให้แก่สหรัฐฯ คือการสร้างเสถียรภาพให้แก่โลกตามแนวคิดแบบ Realist ในทางกลับกัน **เสรีนิยม (Liberalism)** เสนอภาพของโลกที่สงบสุขผ่านความร่วมมือ ความเชื่อมั่น และการออกแบบสถาบันระหว่างประเทศให้เอื้อต่อผลประโยชน์ร่วมกัน ผู้นำที่มุ่งเสริมสร้างบทบาทขององค์การสหประชาชาติ NATO หรือ WTO ย่อมได้รับการมองว่าเป็นผู้ส่งเสริมสันติภาพ ทว่าทรัมป์กลับเลือกเดินตรงกันข้าม เขาวิจารณ์ UN ว่าไร้ประสิทธิภาพ กดดันพันธมิตร NATO ให้เพิ่มงบประมาณ และมองว่าองค์กรพหุภาคีเป็นภาระมากกว่าประโยชน์ ส่งผลให้ภาพลักษณ์ของเขาในสายตาของฝ่ายเสรีนิยมกลายเป็น “ผู้ลดบทบาทของความร่วมมือสากล” มากกว่าจะเป็นผู้สร้างสันติภาพอย่างแท้จริง สำหรับ **ทฤษฎีสรรค์สร้างนิยม หรือ เรียกอีกแบบว่า แนวคิดสัจนิยมเชิงโครงสร้าง (Constructivism)** ซึ่งให้ความสำคัญกับค่านิยม วัฒนธรรม และบรรทัดฐานที่มนุษย์สร้างขึ้น มิติของสันติภาพมิได้วัดจากผลลัพธ์เชิงนโยบายเพียงอย่างเดียว หากแต่รวมถึงเจตจำนง ความจริงใจ และวาทกรรมที่ใช้ประกอบกัน การที่ทรัมป์ใช้ภาษาก้าวร้าว สร้างความแตกแยกทางเชื้อชาติ และดู

หมิ่นผู้อพยพ สะท้อนภาพของผู้นำที่ขาดความเข้าใจในบรรทัดฐานร่วมของโลกเสรี ความสงบ และ สันติภาพ ในสายตาของ Constructivist จึงต้องมีทั้งความยุติธรรมและศักดิ์ศรีของมนุษย์ ไม่ใช่เพียงการหยุดยิงหรือการบรรลุข้อตกลงในเชิงเทคนิค เมื่อพิจารณาทั้งสามกรอบ ทรมัปอาจเป็น “ผู้สร้างเสถียรภาพ” ในสายตานักคิดสาย Realist ที่เชื่อในพลังของอำนาจและการถ่วงดุล แต่กลับกลายเป็น “ตัวแปรที่สร้างความไร้เสถียรภาพเชิงคุณค่า” ในมุมมองของฝ่ายเสรีนิยม (Liberalism) และ ผู้นิยมบรรทัดฐานทางจริยธรรม แบบแนวคิดสังคมนิยมเชิงโครงสร้าง (Constructivism) สันติภาพในโลกจึงไม่ใช่เพียงสถานะที่ปราศจากสงคราม หากแต่เป็นภาพสะท้อนของแนวคิดที่แตกต่าง และขัดแย้งกันอย่างลึกซึ้งในทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ผลลัพธ์ทางการทูต: สันติภาพเชิงลบหรือเชิงบวก

หนึ่งในเหตุผลหลักที่ผู้เสนอชื่อทรมัปมักหยิบยกคือผลงานเชิงประจักษ์ในการลดความตึงเครียดในเวทีระหว่างประเทศ โดยเฉพาะข้อตกลงอับราฮัม (Abraham Accords) ที่นำไปสู่การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างอิสราเอลกับสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ บาห์เรน โมร็อกโก และซูดาน ในมุมหนึ่ง ความสำเร็จนี้ถือเป็นจุดเปลี่ยนในความขัดแย้งตะวันออกกลาง ซึ่งสะสมความรุนแรงมาหลายทศวรรษ

ทรมัปยังเป็นประธานาธิบดีสหรัฐฯ คนแรกที่ได้เดินทางไปพบผู้นำสูงสุดของเกาหลีเหนืออย่างคิม จองอึน แม้การเจรจาจะไม่ก่อให้เกิดผลลัพธ์เชิงโครงสร้างในการปลดอาวุธนิวเคลียร์อย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม แต่ก็ถือเป็นความพยายามทางการทูตที่มีนัยสำคัญ

ทว่า หากพิจารณาตามกรอบแนวคิดของ Johan Galtung ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญเรื่องสันติภาพ ได้แยก “สันติภาพเชิงลบ” (Negative Peace) — การไม่มีสงครามหรือความรุนแรงโดยตรง — ออกจาก “สันติภาพเชิงบวก” (Positive Peace) — การมีโครงสร้างทางสังคมที่เป็นธรรมและยั่งยืน — จะเห็นได้ว่า ผลงานของทรมัปยังคงอยู่เพียงในระดับการลดแรงเสียดทานชั่วคราว มิได้เปลี่ยนแปลงโครงสร้างความขัดแย้งเชิงลึก หรือส่งเสริมความเท่าเทียมและความไว้วางใจระหว่างคู่ขัดแย้ง

บทบาทของบุคคลในเวทีระหว่างประเทศ: ผู้นำที่ลดแรงต้านหรือสร้างความแตกแยก

แนวนโยบาย “America First” ของทรมัป ส่งผลให้สหรัฐฯ ลดบทบาทในองค์กรพหุภาคี เช่น การถอนตัวจากข้อตกลงปารีสด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และองค์การอนามัยโลก (WHO) ในช่วงการระบาดของ COVID-19 ซึ่งสะท้อนแนวคิดชาตินิยมที่มุ่งเน้นผลประโยชน์ประเทศตัวเองเป็นหลัก มากกว่าการสร้างระบบความร่วมมือสากลในระยะยาว

แม้ในบางกรณี ทรมัปจะมีความกล้าในการทำลายกรอบเดิม เช่น การย้ายสถานทูตสหรัฐฯ ไปยังกรุงเยรูซาเล็ม — ซึ่งสร้างความยินดีในอิสราเอลแต่สร้างความไม่พอใจในหมู่ประเทศอาหรับ — แต่สิ่งเหล่านี้ก็มักก่อให้เกิดแรงกระเพื่อมและความแตกแยกในเวทีโลก มากกว่าการผสานความแตกต่างเพื่อความสงบสุขร่วมกัน

บทบาทของผู้นำในการส่งเสริมสันติภาพจึงไม่ได้วัดเพียง “การริเริ่ม” หรือ “การสร้างภาพการเจรจา” แต่ต้องดูถึงความต่อเนื่อง ความไว้วางใจ และความสามารถในการสร้างความสมานฉันท์ ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้ไม่ปรากฏชัดในกรณีของทรัมป์

ความชอบธรรมและคุณค่าของรางวัล: จริยธรรมเหนือผลประโยชน์

รางวัลโนเบลสาขาสันติภาพมีรากฐานทางคุณค่าอันลึกซึ้ง ไม่ใช่เพียงการหยุดความขัดแย้งหรือการลงนามในข้อตกลง หากแต่สะท้อนการยืนหยัดในหลักจริยธรรม การเสียสละเพื่อสังคม และการส่งเสริมสันติภาพในระดับโครงสร้าง

พฤติกรรมของทรัมป์ที่ถูกวิจารณ์อย่างรุนแรง เช่น การปลุกระดมความเกลียดชังต่อผู้อพยพ การไม่ประณามกลุ่มเหยียดผิวอย่างชัดเจน และเหตุการณ์การจลาจลที่อาคารรัฐสภาสหรัฐฯ เมื่อ 6 มกราคม 2021 ล้วนแสดงให้เห็นถึงความบกพร่องในจริยธรรมของผู้นำ

หากเปรียบเทียบกับผู้ได้รับรางวัลโนเบลในอดีต เช่น เนลสัน แมนเดลา หรือมาลาลา ยูซุฟไซ ผู้มีบทบาทในการส่งเสริมความยุติธรรมและความเท่าเทียมอย่างยั่งยืน จะเห็นได้ว่า ทรัมป์ยังห่างไกลจากมาตรฐานจริยธรรมที่รางวัลนี้ยึดถือ

การเมืองของรางวัลโนเบล: สงครามเชิงสัญลักษณ์

การเสนอชื่อโด널ด์ ทรัมป์เข้าชิงรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพ โดยบุคคลอย่าง Christian Tybring-Gjedde นักการเมืองชาวจัดจากนอร์เวย์ และ Magnus Jacobsson นักการเมืองอนุรักษนิยมจากสวีเดน มิใช่เพียงการดำเนินการภายใต้กลไกตามระเบียบของคณะกรรมการโนเบลเท่านั้น แต่ยังเป็นการกระทำที่มีนัย “ทางการเมืองเชิงสัญลักษณ์” (symbolic politics) อย่างชัดเจน กล่าวคือ เป็นการส่งสัญญาณทางการเมืองมากกว่าการประเมินผลเชิงนโยบายอย่างเป็นทางการ

การเมืองเชิงสัญลักษณ์ คือการใช้เครื่องมือหรือการกระทำบางอย่างเพื่อแสดงจุดยืน สร้างความหมาย หรือ ขับเคลื่อนวาระทางอุดมการณ์ โดยไม่จำเป็นต้องอิงกับผลสัมฤทธิ์ในเชิงปฏิบัติจริงเสมอไป **การเสนอชื่อ ทรัมป์** จึงสะท้อนประเด็นนี้ มากกว่าความชื่นชมในนโยบายระหว่างประเทศของเขา ที่ยังแฝงด้วยวัตถุประสงค์ทางการเมือง เช่น การสนับสนุนแนวคิดชาตินิยม, ต่อต้านโลกาภิวัตน์ รวมถึง การต่อต้านแนวทางเสรีนิยมในเวทีระหว่างประเทศ

ความเคลื่อนไหวเช่นนี้ก่อให้เกิดคำถามเชิงหลักการว่า รางวัลที่ควรยืนอยู่เหนือการเมือง กลับถูกดึงเข้าสู่เกมการแข่งขันทางอุดมการณ์หรือไม่ หากเป็นเช่นนั้น รางวัลโนเบลสาขาสันติภาพจะยังมีสถานะเป็น "สัญลักษณ์ของความดีส่วนรวม" ได้อีกนานเพียงใด

บทเรียนจากอดีต: เมื่อรางวัลมาก่อนผลลัพธ์

กรณีของบารัค โอบามา ที่ได้รับรางวัลโนเบลสันติภาพในปีแรกของการดำรงตำแหน่ง ก็เคยถูกวิจารณ์ว่ามอบรางวัลเร็วเกินไป ก่อนที่จะมีผลงานเชิงรูปธรรม ข้อผิดพลาดในครั้งนั้นทำให้เกิดคำถามต่อกระบวนการพิจารณา และถูกหยิบยกขึ้นมาเปรียบเทียบกับกรณีของทรัมป์ว่า “จะช้ารอยอีกหรือไม่”

หากมอบรางวัลให้แก่ทรัมป์โดยอิงเพียงเหตุการณ์ทางการเมืองที่ยังไม่มีผลต่อโครงสร้างความขัดแย้ง หรือไม่มีความยั่งยืนในระดับสังคม ก็อาจทำให้รางวัลโนเบลถูกลดคุณค่าและบั่นทอนความน่าเชื่อถือในระยะยาว

กรณี “ทรัมป์กับรางวัลโนเบลสันติภาพ” มิใช่เพียงประเด็นว่า “ควรหรือไม่ควรได้รับ” เท่านั้น หากแต่เป็นประเด็นสะท้อนถึงความหมายของ “สันติภาพ” ในโลกที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว เราจะยังยึดถือคุณค่าเชิงจริยธรรมเป็นแกนกลาง หรือจะหันไปให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ในเชิงอำนาจที่อาจเปลี่ยนแปลงสมดุลระหว่างรัฐ

แม้ทรัมป์อาจมีส่วนในกระบวนการลดความขัดแย้งบางพื้นที่ แต่ด้วยพฤติกรรม จริยธรรม และเจตนาทางการเมืองที่ขัดแย้งกับหลักการสันติภาพโดยแท้จริง เขาจึง ยังไม่เหมาะสม กับรางวัลโนเบลในช่วงเวลานี้ และการพิจารณาใด ๆ ควรดำเนินด้วยความระมัดระวัง เพื่อรักษาคุณค่าของสันติภาพไว้เหนือการเมือง

พ.อ. หญิง มณฑิรา ยิ้มสมบูรณ์

อจ.กก.วทบ.

อ้างอิง

1. <https://www.nobelprize.org/prizes/peace/> รางวัลโนเบลสาขาสันติภาพ
2. <https://www.youtube.com/watch?v=CwObYv0ArV4> ทรัมป์ ประธานาธิบดีแห่งสันติภาพ
3. <https://mgronline.com/indochina/detail/9680000072386> ชาวเขมรแห่ติดแฮชแท็กแซ่ภาพเสนอ ‘ทรัมป์’ ชิงโนเบลสันติภาพ ซึ่งมีบทบาทสำคัญเป็นตัวกลางเจรจาหยุดยิง
4. <https://www.pptvhd36.com/news> อิสราเอลเสนอชื่อ “ทรัมป์” เข้าชิงรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพ
5. <https://theconversation.com/does-donald-trump> โดนัลด์ ทรัมป์ สมควรได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพหรือไม่?
6. <https://www.bbc.com/thai/articles/c974exq13ejo> รางวัลโนเบลคืออะไร เหตุใดจึงมีความสำคัญระดับโลก ?